

**OPO – Organisasjonen
mot politisk overvåking**
Postboks 628 Sentrum
0106 Oslo
Telefon 900 19 985
e-post: overvak@opo.as
Bank giro 0537.51.98403
<http://home.no.net/overvak/>

Medlemsbulletin nr. 4/2005

- Årsmøte 2006 – Innkalling
- Årsmelding 2005
- Permanent innsynslov – utkast til brev til justisdepartementet, Geir Hovland
- Forslag til arbeidsprogram 2006
- Takk til Åge Fjeld for innsatsen med ”Unnskyldsaka”, styret v/ leder Kjell Horn
- Anmeldelse av Fredrik Heffermehls bok om Vanunu, Ståle Eskeland
- Betydningen av å få vasket vekk et kriminelt stempel, Berit Rusten

En oppfordring

AU oppfordrer spesielt kvinner, unge mennesker og medlemmer med annen etnisk bakgrunn en den tradisjonelt norske om å melde seg som styremedlemmer eller medlemmer til AU.

Leder av valgkomiteen er Kjell Bygstad,
tlf. 69 83 87 51, faks 69 83 87 30
e-post: kjellbyg@frisurf.no

E-postadresser

Vi har bedt om det før, men gjentar det her: Kan alle medlemmer med e-post-adresse sende denne til AU, helst til Tor Bernhardsen som har ajourføring av adressene som et av sine arbeidsområder. Tor har følgende e-postadresse:

tor.bernhardsen@chello.no

**OPO – Organisasjonen
mot politisk overvåking**
Postboks 628 Sentrum
0106 Oslo
Bankgiro 0537.51.98403
<http://home.no.net/overvak/>

Oslo 12. desember 2005

Til
OPOs medlemmer

Årsmøteinnkalling 2006

OPO avholder sitt årsmøte *onsdag 18. januar 2006 kl 17.00*
Sted: Bygningsarbeidernes hus, Møllergata 37, 10. etg. (Det går heis til 9. etg.)

Til behandling:

1. Styrets årsmelding, se vedlegg
2. Regnskap og melding fra revisor, legges fram på møtet
3. Arbeidsprogram, se vedlegg
4. Forslag til budsjett og fastsetting av kontingent, legges fram på møtet
5. Vedtekter, se vedlegg
6. Innkomne forslag
7. Valg av styre. Valgkomiteens forslag legges fram på møtet
8. Valg av revisorer. Styrets forslag legges fram på møtet
9. Valg av valgkomité. Styrets forslag legges fram på møtet

Medlemmer som ønsker at andre saker skal tas opp til behandling, må melde dem til styret innen 5. januar 2006.

Etter at den formelle delen av årsmøtet er avviklet, klokka 19.00, vil medlem av Innsynsutvalget, *professor Per Maurseth*, orientere om spørsmål vedrørende det som vil bli OPOs viktigste satsingsområde i 2006: *Arbeidet for en **permanent innsynslov***.

Etter innledningen vil det bli anledning til å stille spørsmål til professor Maurseth.

Møtet vil avsluttes kl. 20.30

For styret i OPO
Kjell Horn (s)

ÅRSMELDING 2005 FOR OPO – ORGANISASJONEN MOT POLITISK OVERVÅKING

OPO ble stiftet på et møte i Oslo 28. november 2001.
Det første ordinære årsmøtet ble holdt 20. januar 2003

1. VALG

Årsmøtet 2005, som ble holdt den 25. januar, valgte dette styret med arbeidsutvalg:

1.1 Arbeidsutvalget:

Kjell Horn (leder) ,Geir Hovland, Tor Bernhardsen og Kristian Haldorsen,

1.2 Styremedlemmer:

Erling Folkvord, Mari Aasen, Liv Ellen Buttingsrud, Tronn Ødegaard, Åge Fjeld, Berit Rusten, Peder Martin Lysestøl, Unni Hagen og Gro Standnes

1.3 Varamedlemmer:

Kjell Bygstad, Ola Lars Andresen, Torgny Hasås, Ivar Nygaard,

1.4 Revisorer:

Eigil Norli og Dag Tangen (gjenvalg)

Valgkomiteen før årsmøtet var Unni Hagen, Ola Lars Andresen, Ivar Nygaard og Kjell Bygstad

2. ADMINISTRASJON

2.1 Styremøter

I 2004 har det vært to styremøter: 2. mars og 22. november.

Under det første møtet ble medlemmene oppfordret om å presentere seg selv, gi uttrykk for hva de ønsket OPO skulle engasjere seg i og komme med konkrete tilbud om egeninnsats. Denne seansen fungerte ikke særlig godt. Forslagene var diffuse og tilbudene få.

Det andre møtet ble atskillig bedre, slik AU ser det. De frammøtte styremedlemmene var aktive, diskusjonen god og konkrete tilbud om innsats tilfredsstillende.

2.2 Arbeidsutvalget

Arbeidsutvalget har hatt 11 møter (fram til 01.12.05). AU har fordelt arbeidsoppgavene seg i mellom og konstituert Kjell Horn som sekretær ved siden av vervet som leder. I arbeidet med medlemsbulletinene har styremedlemmene Mari Aasen og Unni Hagen bistått leder. En rekke

henvendelser om råd og hjelp med enkeltsaker hos Innsynsutvalget har blitt drøftet og så fulgt opp av Geir Hovland.

Leders sykdom hemmet dessverre arbeidet i AU i en periode.

2.3 OPO har fått eget kontor.

I 2005 hadde OPO leid kontorplass og møterom i lokalene hos Falken Forlag/Marxistisk Forum i Osterhausgata 8. Da Falken ble sagt opp av huseier Olav Thon (fordi gården skulle rives), ble også vi husløse. Imidlertid fikk Marxistisk Forum nye lokaler i Samfunnshuset i Torggata, og vi fulgte med dem og har inngått avtale om kontorfellesskap.

Leder Kjell Horn har tatt på seg å være på kontoret noen timer hver uke på dugnadsbasis.

2.4 Medlemmer og medlemsutvikling

<u>År</u>	<u>Medlemstall</u>	<u>Antall betalende</u>	<u>Med e-postadresse</u>
2002		179	
2003		228	
2004	280	209	
2005	281	181	65

At så få betaler den beskjedne kontingenten på 200 kroner – bare ca. 60 prosent – representerer et likviditetsmessig problem, selv om alt arbeid i AU utføres vederlagsfritt.

Av de 281 medlemmene har 65 oppgitt e-postadresse, noe som letter arbeidet for AU betraktelig.

2.5 OPOs hjemmeside på nettet.

OPOs hjemmeside på nettet (<http://home.no.net/overvak/>) har i perioden vært redigert av AU-medlem Tor Bernhardsen.

Gjennom hjemmesiden har OPO sitt eget massemedium, noe som er svært viktig i en tid da "våre" saker sjelden når fram i aviser og andre media, jfr. den ringe oppmerksomhet vår seier i "Unnskyldsaka" vakte. Fra starten 3. juli 2002 og til 14. desember 2005 har hjemmesiden blitt besøkt eller brukt ca. 5800 ganger.

OPO kan ellers nås i e-post: overvak@opo.as

2.6 Informasjonsbrosjyre

Våren 2004 – like før 1. mai – fikk vi laget en informativ og fint utseende informasjonsbrosjyre. AU bestemte teksten. Ida Nygaard gjorde layouten og sto for trykkingen. Bortsett fra noe ajourføring med hensyn til medlemskontingent er brosjyren fortsatt aktuell, og medlemmene oppfordres til å bruke den. Henvend dere til AU.

2.7 Forholdet til justisdepartementet

Justisdepartementet innvilget OPOs søknad om driftsstøtte for 2005 med 25.000 kroner.

3. POLITISK ARBEID

3.1 ”Unnskyldsaka” – Endelig seier

Med Åge Fjeld som pådriver stilte OPO i 2001/2002 krav overfor Stortinget om at de personene som deltok aktivt i NKPs motstandskamp mot naziokkupasjonen fram til mai 1945, skulle få en uforbeholden unnskyldning for den politiske forfølgningen de ble utsatt for da krigen var slutt. Kravet ble formulert slik at det gjaldt unnskyldning for all ulovlig overvåking. Dette initiativet ble omtalt i Friheten 29. august 2002 og fulgt opp med en reportasje i Dagbladet i november samme år.

Et støtteopprop til Stortinget, underskrevet av en rekke personer som nyter stor anseelse i det norske samfunnet, ble lagt fram for medlemmer av Kontroll- og konstitusjonskomiteen den 23. mars 2004.

Resten av 2004 og våren 2005 arbeidet vi intenst overfor Stortingets EOS-utvalg, og godt støttet av SV (og Senterpartiet som ikke var med i komiteen) sluttet flertallet i komiteen, (Arbeiderpartiet og Venstre) seg til følgende uttalelse:

På vegne av departementet, som ansvarlig for Politiets sikkerhetstjeneste, ønsker jeg å uttrykke en beklagelse overfor de personer som tidligere har vært urettmessig overvåket av Politiets overvåkingstjeneste.

Prosessen fram til dette resultatet er ellers fyldig beskrevet i Bulletin nr. 3/2005.

3.2 OPO-seksjon i 1. mai-toget i Oslo.

I 2003 og 2004 hadde OPO små, men bra synlige seksjoner i 1.maitoget i Oslo. (Hvordan det var andre steder i landet, har AU ingen oversikt over.) Også i 2005 hadde vi ønsket å kunne stille i toget med egen parole – som også ble vedtatt i styremøtet 2. mars. Men da ingen reagerte positivt på oppfordringen om å ta del i arrangementet, måtte vi avstå dette året. Beklagelig, men sånn var det!

3.3 ”Et liv mellom to permer” - et dokumentasjonsprosjekt.

Journalist Tuva Raanes er – sammen med Torgny Hasås – i gang med å intervjuere personer fra ulike miljøer slik at de kan beskrive hvordan den politiske overvåkinga har virket inn i den enkeltes liv. Ideen er å lage ti portretter av mennesker som alle har vært politisk aktive i Norge fra 1930 og frem til i dag. Arbeidet planlegges avsluttet våren 2006 –samtidig med at Innsynsutvalget etter planen er ferdige med sitt arbeid.

3.4 Arbeidsprogrammet

Årsmøtet vedtok følgende arbeidsprogram for 2005:

(AUs vurdering av hvorvidt vi har fylt programmet, er satt i kursiv bak hvert punkt.)

1. Komme antidemokratiske tiltak i forkjøpet

1.1 Fordele oppgaver mellom styremedlemmene ut fra den enkeltes kompetanse og motivasjon. Bl.a. fast fordelte observasjons- og rapporteringsoppgaver.

* Spesielt i styremøtet 22. november viste medlemmene bra initiativ når det gjaldt å ta på seg oppgaver!

1.2 Utnytte dette til også å utvide det politiske kontaktnettet (herunder få våre saker inn i partiprogrammer).

* Blant annet på grunn av styreleders sykdom hadde vi ikke kapasitet til å markere oss i valgkampen høsten 2005.

1.3 Knytte oss nærmere til aktiv *ungdom* og brede folkelige bevegelser (antiglobaliseringsbevegelsen) ved bl.a. å vektlegge de store inter-nasjonale overvåkingssystemene.

* AU har sendt brev til en rekke organisasjoner og fått positivt svar fra et par. Fellesmøte med andre organisasjoner er derfor under planlegging og bør videreføres av nytt styre 2006.

Oppfordre politiske ungdomsorganisasjoner til å ta inn et eget punkt i sine arbeidsprogram om ”kamp mot politisk overvåking”.

Mer målretta *verving*.

* Ikke gjort.

1.4 Prioritere deltakelse i den offentlige debatten, og delta som høringsinstans ved lovendringsforslag og andre hørings saker som er relevant for OPO.

* Geir Hovland har stilt som innleder ved et møte om overvåking i regi av Universitetet i Oslo. Videre har han representert OPO som innleder i et seminar i regi av Human-Etisk Forbund med temaet ”Politisk overvåking i Norge – i går, i dag og i fremtiden”

1.5 Ta de nødvendige kontakter til LO Oslo i forbindelse med 1.mai.

* AU tok kontakt med 1.maikomiteen. Fikk plass, men det ble ingen deltakelse fra OPO.

1.6 Sikre rutinene rundt hjemmeside og annen informasjon (ekstern og intern)

* Er i gode hender hos AU-medlem Tor Bernhardsen

- 1.7 Utnytte videre Innsynsutvalgets bebudede forslag om en permanent innsynslov, og dessuten knytte dette til kravet om en fast nedgraderingsordning for de hemmelige tjenestene.

* *Saken er i arbeid!*

- 1.8 Arbeide for at nødvendig overvåking av miljøer som planlegger straffbare handlinger, skjer ved metoder som ivaretar borgernes rettssikkerhet, og i overensstemmelse med rettsstatens normer.

* *Punktet vedtatt på årsmøtet 2005. AU vurderer det slik at dette er for omfattende. Vi konsentrerer oss om **politisk** overvåking.*

2. Bidra til å løse problemer fra fortida for den enkelte:

- 2.1 Vi har lagt mye energi i kravet om *offentlig beklagelse* det siste året, og vi må holde trøkket oppe og få dette gjennom i løpet av våren.

* *Saken i mål 19. mai 2005. Lukkes med dette.*

- 2.2 Støtte til medlemmer i innsyns- og erstatningssaker, krav om utvidede rettigheter for overvåkede og deres familier, og fortsette arbeidet med å få offentlig tilskudd til dette arbeidet.

* *Dette gjøres løpende. Styrevedtak 22. november om at advokat AU-medlem Geir Hovland skal få kompensert for arbeid han gjør i arbeidstiden på dette punktet.*

- 2.3 Arbeide for at det gis økonomisk erstatning til personer som har vært utsatt for ulovlig politisk overvåking som står i rimelig forhold til de påkjenninger og den skade som er påført dem.¹

* *Vi har arbeidet med enkeltsaker innenfor de rammene som er satt av Stortinget. Men å påvirke rammene er en lang og tidkrevende prosess.*

- 2.4 Arbeide for nedgradering og rett til innsyn i mappene etter 1977.²

* *Se punkt 1.7 i arbeidsprogrammet.*

3. Sikre historisk materiale

- 3.1 Utarbeide *innledning* med historikk fra beredskapslovene til terrorlovene, og tilby dette til fagforeninger og andre fora. (Utvidelse av allerede utarbeidet materiale om 1977-instruksen og våre høringsuttalelser om NOU 2003:18 og NOU 2004:6.)

* *Ikke arbeidet videre med dette.*

---

¹ Ny i 2005

² Ny i 2005

- 3.2 Arbeide for å sikre det historiske materialet som finnes i mappene, ved at dette oppbevares i Riksarkivet. Arbeide for igangsettelse av forskningsprosjekt av dette materialet.
* Hatt god kontakt med Riksarkivet som gjerne tar imot mapper og sikrer bruken av dem etter avtale med mappeinnhaver. Men Riksarkivet tar ikke selvinitiativ til å be om mapper.
- 3.3 Se om vi kan finne noen som kan arbeide med spørsmålet om innsyn i militære arkiver. Det kan saktens finnes noen som allerede har en del innsikt i dette.
* Ikke gjort
- 3.4 Vurdere muligheten for å komme i bedre kontakt med forskningsmiljøer som arbeider med vår type spørsmål. Det er viktig å framskaffe ny kunnskap. (F. eks. om samarbeidet med andre lands tjenester og betydningen av det.) Det kan dessuten styrke oss der det vil trengs uttalelser/initiativ, lov-forslag o.l.
* Ikke gjort
- 3.5 Hvis vi har økonomi til det (reisepenger) må vi styrke kontakten med de samiske miljøene både nordpå og i Oslo.
* Ikke gjort

*****

Forøvrig har arbeidet i styre og særlig arbeidsutvalg konsentrert seg om løpende saker som er forankret konkret i formålsparagrafen, og den var det ingen endringer i.

4. KONKLUSJON OG OPPSUMMERING

4.1 Valgene

Valgene som ble gjort har vist seg å være bra. Men sammensetningen av styre og AU avspeiler ikke den korrekte sammensetningen av medlemsmassen. For eksempel har OPO mange medlemmer både i Midt-Norge og lengre nordpå som ikke – eller bare sparsomt – har sine talspersoner i ledelsen. For AU representerer det derfor en utfordring å tenke og handle ut fra at Norge er mer enn bare Oslo. På den annen side er det økonomisk spørsmål for oss, jf. kontingentinngangen, å samle folk i Oslo som kommer langveisfra. Videre er den skjeve kjønnsbalansen et problem; mannsdominans og et styre og AU helt uten representanter for mennesker med annen etnisk bakgrunn enn den norske.

Dette er uheldig både generelt sett – og spesielt med tanke på ”det nye fiendebildet”. *AU oppfordrer derfor spesielt kvinner, unge mennesker og medlemmer med annen etnisk bakgrunn en den tradisjonelt norske om å melde seg som styremedlemmer eller medlemmer til AU.*

4.2 Administrasjon

Vi har hatt færre styremøter enn det som kunne vært ønskelig, og styremedlemmene burde vært aktivisert mer. En utfordring for nest års AU. Unntaket er styremedlemmene (og tidligere AU-medlemmer), Unni Hagen og Mari Aasen som har påtatt seg noe teknisk arbeid med Bulletinen – i år med fire nummer.

På den annen side har samarbeidet i AU vært utmerket, og oppgavene mellom medlemmene har vært fordelt på en fin måte, på det ideologiske så vel som det praktiske området.

4.3 Politisk arbeid

Ved siden av nødvendig administrasjon, har AU etter evne og kapasitet lagt ned et stort arbeid på å få fortgang og oppnå resultater i de politiske oppgavene som er nevnt foran. Et hovedproblem for oss er imidlertid at vi, i en tid hvor den negative utviklingen raserer demokratiske rettigheter raskere enn det er mulig å tenke seg, stadig ligger på etterskudd slik at vi må forholde oss til andre (negative) utspill, i stedet for å kunne være proaktive.

Særlig tydelig kommer dette fram gjennom den galopperende ny-McCarthyismen (ikke bare i USA) og den ekstremt avanserte teknologien som myndighetene nå rår over for overvåking (det nye, rasistiske fiendebildet) for å nevne noe. Men dette er bare begynnelsen, og i denne sammenhengen er det stigende behov for en organisasjon som OPO.

Det er en utfordring for det kommende styret og AU slik at vi i høyere grad kommer på offensiven i stedet for, som nå, i all hovedsak å reagere på utspill fra PST og andre myndigheter.

Når det gjelder oppfølgingen av arbeidsprogrammet for 2005, har AU fulgt opp en del av de oppgavene som årsmøtet la opp til, mens annet er blitt liggende. Dette skyldes dels begrenset kapasitet i AU, dels at vi ikke har involvert styremedlemmene. Men noe skyldes også at saker blir foreldet, og at det derfor er bedre å bruke tid og overskudd på forhold som oppstår i løpet av året og som krever innsats, i stedet for overdrevent lojalt å følge et vedtatt arbeidsprogram. Men dette er selvsagt en delikat avveining.

PERMANENT INNSYNSLOV – UTKAST TIL BREV TIL JUSTISDEPARTEMENTET

Av Geir Hovland

Organisasjonen mot politisk overvåking, OPO, ber med dette Justisministeren utrede spørsmålet om det bør innføres en permanent innsynslov til avløsning av den midlertidige loven om begrenset innsyn i Overvåkingspolitiets arkiver og registre av 17. september 199 nr. 73.

Gjennom vårt arbeid med innsynssaker og erstatningssaker har vi konstatert at brudd på instruksjer og lovbestemmelser var en utbredt praksis fra POTs side over flere 10-år. Det samme inntrykk bekreftes gjennom Lund-kommisjonens innstilling. Dette skjedde til tross for at det har vært opprettet kontrollorganer, sammensatt av personer som forutsetningsvis skulle ha allmenn tillit hos offentligheten. Kontrollen har like fullt vist seg ikke å virke etter sin hensikt. Det synes å ha oppstått for tette bånd mellom POT og kontrollorganene.

Dette gjenspeiler at POTs virksomhet reiser vanskelige rettssikkerhetsspørsmål og vanskelige avveininger mellom personvern og behov for overvåking. OPOs syn er at hensynet til borgernes rettssikkerhet og personvern bare kan ivaretas gjennom at offentligheten ved en permanent ordning sikres innsyn i de arkiver som opprettes i samband med overvåkingsinngrep. Dette vil kunne hindre at det oppstår ukulturer i form av brudd på lovverk og instruksjer.

Erfaringene fra den midlertidige innsynsloven fra 1996 vil være et viktig element ved en slik utredning. Etter OPOs syn har denne loven spilt en svært positiv rolle i norsk rettspleie. Den har vært viktig for å gi en oppreisning til personer og grupper som har vært urettmessig overvåket.

Men loven har også medført at det har blitt satt et nødvendig kritisk søkelys på POTs virksomhet. Det må være viktig for Justisdepartementet å ha en overvåkings- og sikkerhetstjeneste som oppfyller de oppgaver som virkelig er viktige for rikets sikkerhet og ikke befatter seg saker ut fra foreldete politiske oppfatninger.

En permanent innsynslov vil dermed også kunne bidra til en mer effektiv tjeneste, på samme måte som offentlighet i andre deler av forvaltningen har vært et ubetinget gode.

På denne bakgrunn ber OPO om at justisministeren tar initiativ til å utrede spørsmålet om en permanent lov om innsyn i arkivene til Politiets sikkerhetstjeneste.

FORSLAG TIL ARBEIDSPROGRAM 2006 – OPO³

1. Komme antidemokratiske tiltak i forkjøpet

1.1 Fordele oppgaver mellom styremedlemmene ut fra den enkeltes kompetanse og motivasjon. Bl.a. fast fordelte observasjons- og rapporteringsoppgaver.

1.2 Utnytte dette til også å utvide det politiske kontaktnettet (herunder få våre saker inn i partiprogrammer).

1.3 Knytte oss nærmere til aktiv *ungdom* og brede folkelige bevegelser (antiglobaliseringsbevegelsen) ved bl.a. å vektlegge de store internasjonale overvåkingssystemene.

Oppfordre politiske ungdomsorganisasjoner til å ta inn et eget punkt i sine arbeidsprogram om ”kamp mot politisk overvåking”.

Mer målretta *verving*.

1.4 Prioritere deltakelse i den offentlige debatten, og delta som høringsinstans ved lovendringsforslag og andre hørings saker som er relevant for OPO.

1.5 Ta de nødvendige kontakter til LO Oslo i forbindelse med *1.mai*.

1.6 Sikre rutinene rundt hjemmeside og annen informasjon (ekstern og intern)

1.7 Utnytte videre Innsynsutvalgets bebudede forslag om en permanent innsynslov, og dessuten knytte dette til kravet om en fast nedgraderingsordning for de hemmelige tjenestene.

1.8 Arbeide for at nødvendig overvåking av miljøer som planlegger straffbare handlinger, skjer ved metoder som ivaretar borgernes rettssikkerhet, og i overensstemmelse med rettsstatens normer.

2. Bidra til å løse problemer fra fortida for den enkelte:

2.1 Vi har lagt mye energi i kravet om *offentlig beklagelse* det siste året, og vi må holde trøkket oppe og få dette gjennom i løpet av våren.⁴

---

³ Forslaget er identisk med det som ble vedtatt på årsmøtet 25. januar 2005.

⁴ Saken løst. AU anbefaler at punktet utgår.

- 2.2 Støtte til medlemmer i innsyns- og erstatningssaker, krav om utvidede rettigheter for overvåkede og deres familier, og fortsette arbeidet med å få offentlig tilskudd til dette arbeidet.
- 2.3 Arbeide for at det gis økonomisk erstatning til personer som har vært utsatt for ulovlig politisk overvåking som står i rimelig forhold til de påkjenninger og den skade som er påført dem.⁵
- 2.4 Arbeide for nedgradering og rett til innsyn i mappene etter 1977.⁶

3. Sikre historisk materiale

- 3.1 Utarbeide *innledning* med historikk fra beredskapslovene til terrorlovene, og tilby dette til fagforeninger og andre fora. (Utvidelse av allerede utarbeidet materiale om 1977-instruksen og våre høringsuttalelser om NOU 2003:18 og NOU 2004:6.)
- 3.2 Arbeide for å sikre det historiske materialet som finnes i mappene, ved at dette oppbevares i Riksarkivet. Arbeide for igangsettelse av forskningsprosjekt av dette materialet.
- 3.3 Se om vi kan finne noen som kan arbeide med spørsmålet om innsyn i militære arkiver. Det kan saktens finnes noen som allerede har en del innsikt i dette.
- 3.4 Vurdere muligheten for å komme i bedre kontakt med forskningsmiljøer som arbeider med vår type spørsmål. Det er viktig å framskaffe ny kunnskap. (F. eks. om samarbeidet med andre lands tjenester og betydningen av det.) Det kan dessuten styrke oss der det vil trenge uttalelser/initiativ, lovforslag o.l.
- 3.5 Hvis vi har økonomi til det (reisepenger) må vi styrke kontakten med de samiske miljøene både nordpå og i Oslo.

*****

Forøvrig vil arbeidet i styre og arbeidsutvalg konsentrere seg om løpende saker som er forankra konkret i formålsparagrafen, og den er det ingen endringer i.

---

⁵ Ny i 2005

⁶ Ny i 2005

**OPO – Organisasjonen
mot politisk overvåking**
Postboks 628 Sentrum
0106 Oslo
Tlf. 900 19 985
e-post: overvak@opo.as
Bankgiro 0537.51.98403
<http://home.no.net/overvak/>

Oslo 25. november 2005

Åge Fjeld
Hermodsgate 19
1517 Moss

TAKK FOR STRÅLENDE INNSATS!

Styret i Organisasjonen mot politisk overvåking behandlet det såkalte ”Unnskyldsaka” for siste gang i møte 22.november. I oppsummeringen av saka og beskrivelsen av prosessen fram mot den endelige seieren i Stortinget 19. mai i år ble det klart at uten det initiativet du tok i sin tid og den utrettelige og uegennyttige innsatsen du har lagt ned i alle år, ville vi aldri nådd dette målet.

Styret i OPO ønsker derfor med dette å takke deg for flott utført jobb og håper du med denne seieren i havn får ro til å konsentrere deg om andre, og kanskje hyggeligere ting.

Med varme hilsener

Kjell Horn
Styreleder

Fredrik S. Heffermehl: Vanunu. Hans kamp og kampen for ham (Aschehoug forlag 2005)

Anmeldt av Ståle Eskeland

”Skal noen mennesker straffes for at de er så uforsiktige med fyrstikker at de starter en gressbrann, mens andre skal kunne leke med våpen som kan svi av en hel verden?”

Dette enkle spørsmålet stiller Fredrik S. Heffermehl i boken *Vanunu. Hans kamp og kampen for ham* som nylig er kommet på Aschehoug forlag. Som tittelen viser, er det en bok om Mordechai Vanunu, som avslørte at Israel har atomvåpen og deretter ble kidnappet av Mossad i Italia, dopet ned, ført til Israel og der dømt til 18 års fengsel, hvorav 12 år i nærmest total isolasjon på en liten celle. Det påvises hvordan Vanunu ble brukt i et kynisk spill av den israelske regjering for at araberlandene skulle få det endelige bevis på at Israel har atomvåpen og kan bruke dem, samtidig som Israel selv har benektet det i alle år.

Men boken inneholder så mye mer. Hovedtemaet er den verdensomspennende fredsbevegelsen, hvordan fredsarbeid drives i Norge og de fleste av verdens land, hvordan tusenvis av idealister bruker store personlige og intellektuelle ressurser innenfor meget trange økonomiske rammer i en tilsynelatende evig kamp for å avskaffe atomvåpnene, hvordan whistle-blowers som Vanunu, og dermed sannheten om faren for at Ragnarokk kan skje, blir undertrykket. For det er ikke sant, som vi liker å tro, at faren for atomkrig forsvant da den kalde krigen opphørte. Atomvåpnene er der i stort antall den dag i dag, på høyt beredskapsnivå, både i øst og vest. Samtidig er det slik at atommaktene som underskrev ikke-spredningsavtalen i 1968 bare foretar ubetydelige skritt i retning av å kvitte seg med egne atomvåpen. De utvikler tvert imot stadig nye og ”mer effektive” atomvåpen. De går samtidig til krig eller truer med krig mot andre stater som kan komme til å skaffe seg egne atomvåpen.

Boken er et pedagogisk lærestykke i fredsarbeid. Gjennom konkrete beskrivelser blir vi innviet i spennende historier om hvor viktig personlige nettverk er, hvordan forholdet til politikere kan utvikles over lang tid og med de forskjelligste innfallsvinkler og resultater, hvor viktig det er å få pressen interessert på de riktige tidspunkter og hvordan budskapene som pressen formidler ofte er sensasjonspreget og i mindre grad orientert mot fakta og politiske prosesser, noe som medvirker til at vi alle må leve under trusselen om at vår sivilisasjon kan gå til grunne i løpet av timer.

Boken veksler mellom mange nivåer og temaer, fra atomvåpen til krig og fred i vår tid, fra storpolitikk til folkerett, fra enkeltmenneskers dypt følte reaksjoner til politikeres dilemmaer som ofte ender i kynisme, fra det langvarige arbeidet for å holde Vanunu-saken varm i alle de årene han satt fengslet til en uhyre spennende skildring av hva som skjedde da han endelig ble løslatt. Og om arbeidet for å få Vanunu ut av den husarresten han nå sitter i, med bl.a. reiseforbud og forbud mot å snakke med utenlandske journalister.

Boken er også et personlig vitnesbyrd i positiv forstand. Vi får innsyn i hvordan forfatteren, som arbeidet som forretningsadvokat med et lukrativt liv i sikte for tredivet år siden valgte å følge sin samvittighet og dermed ble en samvittighetens vekker for mange andre. Vi får del i hvordan omgivelsene har reagert på at han faktisk gjorde det. Og vi får vite litt om hans omsorg for fire pakistanske barn gjennom mange år.

Et bokprosjekt om et ekstraordinært menneske, som Vanunu utvilsomt er, står i fare for å utarte til en betingelsesløs hyllest. Det er ikke skjedd i dette tilfellet. Forfatteren klarer å kombinere sitt sterke engasjement for fredssak og overfor Vanunu selv - gjennom 16 års brevveksling og flere reiser til Israel - med den nødvendige reflekterende distanse, til både sak og person. Dessuten er boken drivende godt skrevet. Heffermehls interesse for språk, politikk, kultur og mennesker i videste forstand har her slått ut i full blomst.

Hver dag kl. 1200 trekker Vanunu i klokkestrengene i St. Georges katedralen i Jerusalem. Klokkene synger: "La – oss – leve! Slutt med atomvåpen! – Slutt – med atomvåpen!" Sangen vil gi gjenklang og inspirere oss alle. Vi trenger det.

"Vilje til å gå egne veier og avvike fra vedtatte normer er avgjørende for sivilisasjonens utvikling", sa atomfysikeren og fredsprisvinneren Joseph Rotblat, som døde omtrent samtidig med at Heffermehls bok ble levert trykkeriet. En stor takk til Heffermehl som med boken nok en gang har fulgt Rotblats credo og har minnet oss om vårt ansvar - hver enkelts ansvar - for at de som kommer etter oss kanskje kan få del i noe av det gode liv vi selv nyter.

BETYDNINGEN AV Å FÅ VASKET BORT ET KRIMINELT STEMPEL

Av Berit Rusten, styremedlem i OPO

Tirsdag 15. november ble Karen Lily Øwre bisatt. Kirken var full, for Lily var en elsket og aktet kvinne på Verdal. I begravelsen ble hennes engasjement for Hjerte- og Lungesaken fremhevet, og hennes samfunnsengasjement.

I minnestunden etter bisettelsen, ble blant annet arbeidetsanger spilt som taffelmusikk, som et bakteppe for samtaler om nødvendigheten av solidaritet, engasjement og menneskelighet i vår tid... honnørord som ble brukt om Lily.

Lily var gift med Oscar Øwre. Han døde for ti år siden. Han var kommunist og hadde sittet i konsentrasjonsleire i Tyskland under krigen.

Etter krigen ble hjemmet til Oscar og Lily et samlingssted og en støtte for medfanger fra Tyskland som kom tilbake, og for familiene til de medfanger som aldri vendte hjem. Oscar var en elsket mann som gjorde mye for nærmiljøet på Verdal.

Oscar ble overvåket. For Lily var det svært viktig å få se mappen til Oscar, da den midlertidige innsynsloven ga mulighet til dette. Hun fikk hjelp av NKP på Verdal, og etter fire ... FIRE ... klager og purringer, kom mappen til Oscar i posten i 2004.

Å lese mappen var for Lily en svært rystende og sterk opplevelse. Å lese at hun var blitt overvåket og rapportert inn til overvåkingspolitiet for en uskyldig tur til postkontoret, tok nesten knekken på henne, ifølge hennes datter.

Lily Øwre fikk en symbolsk erstatning. Dette opplevde hun som en oppreisning for seg og spesielt for Oscar. Hun sto frem i Adresseavisen med rak rygg og uttalte akkurat dette.

For Lily Øwre og hennes familie, som alltid har levd som rettskafne mennesker og humanister, og som prøvde å bidra som best de kunne for fellesskapet på Verdal, var det viktig å få se mappen til Oscar... Få dokumentasjon på den kriminaliseringen familien har opplevd i alle år og få en oppreisning.. en renavasking i form av en erstatning.

Nå kan Lily møte Oscar en plass i andre sfærer, og de kan begge få fred... fordi stempelmerket som de levde med, er vasket vekk.